

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

22e jaargang nr. 21

25 mei 1969

administratie
postbus 114, Utrecht
tel. 030-24641
postgiro 58 t.n.v. Woord van de Week

abonnementsprijs voor Nederland, andere
E.E.G.-landen, Suriname, Curaçao en de
Antillen f 7,50 per jaar
Overige landen f 12,50 per jaar
losse nummers f 0,50
verschijnt wekelijks

Humanisme anno 1980

Het vorige weekend heeft het Humanistisch Verbond zijn twee-jaarlijks congres gehouden. Misschien hebt u er iets over in de krant gelezen of gehoord. Het congres stond in het teken van de toekomst en ik wil u daar graag iets van vertellen.

Twée jaar geleden was het laatste congres gehouden en daar was aan het hoofdbestuur opgedragen een nota over het toekomstige beleid te maken.

U moet zich voorstellen dat zo'n congres bestaat uit afgevaardigden van de ruim 80 afdelingen, die wij in het land hebben en die wij „gemeenschappen” noemen. Dat congres is als in een goede democratie behoort, de baas in de organisatie en kan dus b.v. opdrachten geven aan het hoofdbestuur. Die opdracht, nu 2 jaar geleden gegeven, om met een beleidsnota te komen, was geboren uit het idee bij een aantal gemeenschappen dat er te weinig planmatig vooruit gedacht werd en te veel telkens per geval beslist.

De beleidsnota is nu vorige week door het congres besproken. Bij de voorbereiding van dit stuk hebben wij geprobeerd vooruit te denken over zo'n 5 à 10 jaar. Hoe zal de nederlandse samenleving er tegen 1980 uitzien en hoe het Humanistisch Verbond?

Ik weet niet of u wel eens leest wat er op het gebied van de toekomstverwachtingen gepubliceerd wordt. Ik weet ook niet of u zelf wel eens probeert vooruit te zien wat u zelf over zo'n kleine 10 jaar doet, waar u woont, wat voor werk u dan hebt en wat u naast uw werk doet. Dat denken over die niet zo verre toekomst bleek voor ons een boeiende zaak. En voor iedere organisatie en ieder bedrijf lijkt het absoluut noodzakelijk om van tijd tot tijd na te denken over de vraag of wat men bereiken wil, nog wel past in de snel veranderende maatschappij om ons heen.

Ik wilde u vanmorgen iets vertellen over die beleidsnota en over het humanisme anno 1980. Begin je na te denken over zo'n toekomstige ontwik-

keling, dan is het goed er eerst bij stil te staan wat je wilt.

Welnu, het Humanistisch Verbond wil niet bestaan voor zichzelf, wil niet alleen maar een grote organisatie worden. Wij hebben er geen behoefte aan om een kerk voor buitenkerkelijken te zijn, zoals wel eens spottend is beweerd. Wij willen proberen mensen te helpen werkelijk vrij te zijn en te leven. En met, werkelijk vrij, bedoel ik dan los van dogma's, onaanvaardbaar en zich niet waarmakend gezag, los van banden die een mens beletten echt zichzelf te kunnen zijn. Wij willen de maatschappij beïnvloeden in een richting, waarin mensen zichzelf echt kunnen ontplooiën in een richting waarin voor iedere individuele mens en zijn mogelijkheden veel meer begrip zal bestaan. Hoe nu zal een mens, zullen u en ik, over zo'n kleine 10 jaar leven. Wij hebben een viertal belangrijke ontwikkelingen in de maatschappij voorzien, die daarbij bekeken moeten worden. De eerste is die van een grotere mondigheid van de mensen.

Het is ongelooflijk om te zien hoe het peil van opleiding en scholing veranderd is en verandert. Wist u dat van de nu 65-jarigen en ouderen, maar 5 % een betere opleiding heeft gehad dan de lagere school? Van iedere 100 bejaarden hebben 95 daarmee genoeg moeten nemen. Daartegenover gaat nu van de groep boven de lagere schoolleeftijd (12-17 jaar) meer dan 65 % naar een school voor voortgezet onderwijs. Over 10 jaar zal dat percentage vermoedelijk al 75 % zijn. Van alle jonge mensen zal dan dus nog maar ¼ moeten genoeg nemen met de lagere school alleen. Als u die cijfers een ogenblik tegenover elkaar stelt, begrijpt u al wat voor enorme verandering in opleiding en in bewustwording hier dus ligt. Mensen die meer leren, zijn minder geneigd op gezag van anderen maar iets aan te nemen.

Zij zijn kritischer en zullen eerder zelf onderzoeken en oordelen dan napraten. Daar komt dan

een radio-uitzending van zondag 25 mei 1969

Thans verkrijgbaar:

Leszek Kolakowski

De hemelsleutel

f 10.90

De mens zonder alternatief

f 18.90

U kunt deze bestellen door storting of overschrijving op postrekening 30.49.60 t.n.v. het Humanistisch Verbond te Utrecht;

N.B. De nederlandse vertaling van Traktat über die Sterblichkeit der Vernunft, verschijnt in september a.s.

nog bij dat wij allemaal wel beter geïnformeerd worden dan vroeger. En wederom, over zo'n 10 jaar zal die stroom informatie nog vollediger zijn. Onze kranten, weekbladen, radio en vooral T.V. geven ons een voorlichting over wat er gebeurt in de wereld, zoals oudere mensen (denkt u weer even aan de bejaarden, waar wij het net over hadden) nooit gekend hebben.

Die betere opleiding, samen met de grotere informatie, zal een kritischer, zelfstandiger, mondigere mensentype meebrengen.

De tweede van die vier ontwikkelingen is die van de toenemende vrije tijd. Nu al hebben de meeste mensen in Nederland een 5-daagse werkweek. Binnen 10 jaar zal die werkweek vermoedelijk 4 of in ieder geval 4½ dag zijn. Wij groeien naar een situatie, waarin de helft van de week zal worden gewerkt. En wij groeien weg van een wereld, waarin het brood „in het zweet des aanschijns" moest worden verdiend, omdat arbeid zo vreselijk adelde en niet werken een soort minderwaardige ziekte werd geacht. Mensen, die minder hoeven te werken, hebben uiteraard meer tijd vrij voor andere zaken. Ook daarmee moet een organisatie als de onze, rekening houden. In de derde plaats zal de vrijere opstelling van mensen, betekenen dat zij zich minder gemakkelijk binden. Zij zullen b.v. geen lid worden van verenigingen (ook niet van het Humanistisch Verbond) omdat het „hoort" of omdat hun vader of hun baas of hun vriend lid is. Zij zullen zake-lijker beoordelen wat zij eraan hebben en het gebodene kritischer toetsen. En tenslotte zal de informatie over alles wat in de wereld gebeurt, een sterker engagement, een sterkere verbondenheid en bewogenheid met het maatschappelijk gebeuren meebrengen. Mensen zullen vaker en sneller in beweging gebracht worden door ellende, wantoestanden, verouderde gezagsstructuren omdat zij die als onvrij en onwaardig ervaren.

Wel, die vier ontwikkelingen in de samenleving hebben wij in onze nota geprobeerd te voorzien. Niet dat er geen andere ontwikkelingen zullen zijn. Maar wij dachten dat deze vier het meeste met ons te maken zullen hebben. En wij hebben

dan ook verder gedacht en geschreven wat die ontwikkelingen dan voor ons zullen moeten betekenen. Het is nauwelijks te doen om in de resterende minuten aan u te vertellen wat wij dan precies willen doen. Wie de beleidsnota zelf wil lezen, kan die bij het Humanistisch Verbond in Utrecht bestellen door op giro 30.49.60 twee gulden vijftig over te maken.

Hier nu in vogelvlucht een paar punten.

In de eerste plaats zullen wij als Humanistisch Verbond ons moeten ontwikkelen in de richting van een culturele organisatie. Met een culturele organisatie bedoel ik niet één die toneelvoorstellingen of balletavonden organiseert. Dat stuk Cultuur is niet aan de orde bij ons. Maar wel, wat wij tegenwoordig gewend zijn, vormingswerk te noemen. Mensen helpen in vormingscursussen, gespreksgroepen of op een vormingsinstituut een vrijere kijk te krijgen op 'de gewone zaken om zich heen. B.v. op de man-vrouw verhouding, op de ouder-kind of de baas-werknemer situatie. Opleiding en scholing is één zaak, persoonlijkheidsvorming is een andere. Daaraan zal de komende jaren, juist omdat de mensen beter opgeleid zullen zijn en minder onder de financiële druk van het vroeg moeten verdienen, zullen staan, veel meer aandacht besteed worden. Wij willen dat proberen aan de hand van gewone problemen uit het dagelijks leven van iedereen. Want het Humanistisch Verbond is een organisatie voor iedereen en persé niet alleen voor intellectuelen of diepe denkers.

Dat zelfde Verbond zal ook bij het grotere maatschappelijk engagement moeten aanhaken. Wij zullen ons meer dan tot nog toe met actuele problemen in de samenleving moeten bezig houden. Om een voorbeeld te geven, wij willen een actiecentrum voor vredes- en wereldvraagstukken opzetten. Los van de studie van die zaken, die dit centrum zal moeten verrichten, willen wij van daaruit actie voeren voor een rechtvaardiger, menselijker aanpak van de oorlog- en vredesvraagstukken. Wij willen datgene dat wij te bie-

het nieuwe hart in de lente

Bloemen en landlieders heel den dag.
Namen die de ziel vindt maar niet kan noemen.
En in den nacht landlieders en bloemen
Die door de droomen lichten met hun lach.

En het zeere verlangen valt nu neer,
En wijkt stil weg en is ver en vergeten ...
De kleinste kindren in de dorpsstraat weten
't Oud levensgeheim. En ik weet het weer.

Nu niet aarzelend zoeken meer, niet vragen
Naar zin en oorsprong van angstig verdriet,
Van twijfelend tasten, onvervulde dagen.

Want met dees wereld werd ik nieuw. En ziet,
Het is nu alles opgelost. Hier lagen

Altijd mijn schatten — maar ik zag ze niet.

Victor E. van Vriesland

Uit: Dichters van deze tijd.

De zin der Vergelding

van

PROF. DR. L. POLAK

Van dit uit 2 delen bestaande standaardwerk is nog een klein aantal exemplaren in voorraad. Prijs f 7,50 per twee delen.

Bestellingen uitsluitend per giro 30 49 60 t.n.v. Het Humanistisch Verbond - Utrecht.

den hebben, dus vorming, geestelijke verzorging, wetenschappelijke publicaties, vredesactie en onze publiciteit als een soort middelenpakket aan u gaan aanbieden. Niet zo dat u aan een soort koppelverkoop vastzit. Maar wel zo dat u uit het pakket kunt kiezen wat u aanstaat. En dat pakket zullen wij zeker niet alleen aan onze leden aanbieden, maar aan iedereen. Wij zullen dan ook een organisatie worden met leden, maar ook met afnemers, die geen lid zijn of willen worden, maar wel b.v. aan ons vormingswerk willen deelnemen of onze publicaties kopen. Bij die wetenschappelijke publicaties willen wij er vooral naar streven een geluid te laten horen over actuele, in de belangstelling staande zaken. Laten wij elkaar goed begrijpen. Het is niet de bedoeling dat wij zo nodig ook nog eens over alles en nog wat meepraten. Maar wel over kwesties die de vrijheid en waardigheid van een mens raken. Ik herinner u aan ons echtscheidingsrapport, dat onlangs is uitgekomen. Daarin stellen wij een uit onze humanistische overtuiging voortkomende oplossing voor. Zo zal op 8 juni een conferentie gehouden worden over „jeugd in verzet tegen het onderwijs”. Ook weer, niet omdat wij vinden dat wij over alles moeten meepraten en dan vooral een eigen geluid zouden moeten laten horen. Maar wel, omdat hier een stuk menselijke onvrijheid aan de orde is dat ons daarom interesseert. En zo hebben wij deze dagen een gemengde, medisch-juridische commissie aan het werk gezet over de abortus, waarover wij volgend jaar met een rapport hopen te komen.

Wist u overigens dat er een internationaal humanistisch verbond bestaat? Toegegeven, het is nog een kleine organisatie, maar er zijn nu toch 33 landelijke verenigingen bij aangesloten, van Amerika tot Korea en van Noorwegen tot Nigerië en Argentinië. Wat wij de komende 10 jaar ook willen proberen, is meer aandacht aan een internationale aanpak van de zaken te geven. Juist doordat wij verbanden hebben met de nieuwe landen in Afrika en Azië en met groepen achter het ijzeren gordijn, zou hier een geweldige

mogelijkheid liggen om de gehele internationale samenleving in een humaniserende, in een menselijker, vrijer richting te beïnvloeden.

Wij willen tenslotte dit nieuwe gezicht van het Humanistisch Verbond duidelijk presenteren via radio, televisie en onze krant en andere publicaties. Nog veel te vaak ontmoet ik mensen die denken dat het Verbond te moeilijk of te saai voor ze is. Wij zijn helemaal niet moeilijk en hopelijk ook niet saai, maar willen aan die gezichtsverandering consequent werken.

Zo'n congres verleden week is een inspirerende beleving om aan de slag te gaan op weg naar een menselijker vrijere samenleving in 1980. Hopelijk praten wij dan nog eens met elkaar om te zien wat wij ervan maakten. En als u intussen ideeën hebt wat wij vooral en wat wij helemaal niet moeten doen, laat u het ons weten.

Ons adres is Postbus 114, Utrecht.

Misschien wilt u ons toch schrijven of u vindt dat wij te moeilijk of te saai of iets anders „te” zijn. Graag, dank u bij voorbaat.

Wij zullen alleen in een wisselwerking met u samen kunnen nagaan, hoe wij het moeten doen.

M. G. Rood

De Humanistische Stichting Socrates belegt op zondag 8 juni a.s. in de Internationale School voor Wijsbegeerte te Amersfoort een algemene voorjaarsconferentie over

Jeugd in het verzet tegen het onderwijs

Het onderwerp zal worden ingeleid door: Dr. W. Brandenburg, verbonden aan het Pedagogisch Instituut van de Rijksuniversiteit in Groningen, en

Dr. C. E. Vervoort, verbonden aan het Sociologisch Instituut van de Rijksuniversiteit in Leiden.

De conferentie zal worden geleid door Dr. G. Stellinga, rector van de Openbare Scholengemeenschap in Utrecht.

De kosten van deelneming bedragen f 4,— (reductie voor studenten en donateurs van de Stichting).

Een broodmaaltijd kan worden geserveerd voor f 4,75 p.p.

Inlichtingen worden gaarne verstrekt door het secretariaat van de Stichting, Oudegracht 152 (postbus 114), Utrecht, tel. 030-2 46 41.

Humanistische Correspondentiekring voor huwelijkscontacten opgericht door het Humanistisch Verbond, verleent bemiddeling bij het leggen van contacten tussen personen, die een huwelijkspartner zoeken.

Inlichtingen postbus 210, Utrecht. Gaarne 60 ct. aan postzegels insluiten.

(adv.)

Paradijs

Het is niet gemakkelijk te bedenken, wat men zou doen als men drie of eenderde maal de leeftijd zou hebben dan men heeft. Anders gezegd: Mensen van twintig jaar kunnen zich moeilijk indenken wat een zestigjarige beweegt en mensen van zestig jaar tonen dikwijls weinig begrip voor het doen en laten van twintigjarigen. Als hier van kwalijknemen gesproken zou kunnen worden, moeten wij zeggen, dat de jongeren iets minder blaam verdienen dan de ouderen. Zij zijn immers nog nooit zestig jaar geweest, terwijl de oudelieden in het verleden wel eens twintig waren.

Het ligt niet in mijn bedoeling de beschouwingen over de onrustige jeugd met één te vermeerderen. Ik kan er wel inkomen dat het gemeier en betuttelen door de ouwelui wel eens de keel gaat uithangen. Zelf kan ik er ook niet zo best tegen, zelfs wanneer ik moet bekennen, dat sommige maatregelen (maar veel minder dan men wel eens denkt) zin en misschien wel nut hebben. In dit verband is het goed op te merken, dat de mensen het zich vaak moeilijker maken dan nodig is. Een bekend politicus zei enige tijd geleden, dat onze vrijheid al aanzienlijk veel groter zou zijn, als wij alles deden, wat niet strikt verboden is. Ik heb er af en toe de proef mee genomen en bevonden dat onze actie-radius dan inderdaad aanzienlijk verruimd wordt.

Het bovenstaande is al een aanwijzing, dat het oproer der kinderen geen — althans niet alleen — een generatieconflict is. Wat zou het immers voor mij voor zin hebben in te gaan tegen negentig- en meer-jarigen? Ik geloof ook niet, dat het onbehagen zich richt tegen de (of het) establishment, de gevestigde machten. Ten eerste zijn die gevestigde machten niet zó almachtig, of men kan ze voor een groot deel ontlopen. Mits men dat maar ernstig wil en er de nodige offers voor over heeft. Men kan bij voorbeeld kluizenaar worden en sprinkhanen gaan eten. Of men kan zich in de gevangenis laten opsluiten, gelijk Oscar Wilde (die in mijn vorige bijdrage tot mijn verbazing was verdoopt tot Lier) ons heeft aanbevolen. In de tweede plaats meen ik bespeurd te hebben, dat degenen, die de bestormers van het establishment menen te zijn, altijd beginnen met het instellen van enkele gevestigde machten. Die krijgen dan een grote en ongecontroleerde macht. Dit lijkt dus iets op het oude „de duivel met Beëlzebub uitdrijven”. Maar het gaat ook niet in de eerste plaats tegen de duivel, al denken de rebellen dat vaak. De meeste mensen zijn heus wel van mening, dat er enige orde en regel moet zijn. Maar die moeten niet hinderlijker worden dan noodzakelijk is. En waar ze hinderlijk moeten zijn, dient men er bij te vertellen, waarom dit zo is.

Dat is een eis van (het hoge woord moet er maar uit) democratie. Met de democratie is het nog

maar treurig gesteld. Vijftig jaar geleden dacht men, dat men er was, omdat het algemeen stemrecht was ingevoerd. Dat was een afschuwelijke vergissing. De parlementaire democratie is een onmisbaar doch slechts miniem stukje van de hele democratie. Bovendien paste de vorm, waarin zij werd ingevoerd uitstekend bij de loopfiets van jonkheer Von Drais. Maar intussen was de opmars van de benzinemotor al begonnen. En nu zitten wij in het computertijdperk nog steeds met de parlementaire loopfiets te knoeien. Echter snapt niet iedereen, die het principe van de loopfiets nog wel begrijpt, precies hoe een computer werkt. Als dit zo is, kan men twee wegen inslaan: Of men vindt een methode uit, waarmee aan tachtig of negentig percent van de bevolking kan worden duidelijk gemaakt hoe de huidige maatschappij in elkaar zit en werkt. Of men doet afstand van de fictie, dat 7½ miljoen Nederlanders iets te vertellen hebben over de landsregering. De parlementaire democratie is een miniem stukje democratie. Nog steeds wordt het de gewoonste zaak van de wereld geacht, dat heren met maatpakken jij en jou zeggen tegen mannen met pilobroeken en dat de klant zijn hoofddeksel ophoudt als hij een winkel binnenkomt. Maar van de mannen wordt verwacht, dat zij nederig u en meneer zeggen en de winkelbediende zal immer beleefd en vriendelijk zijn of hij zal niet zijn. De werknemers zijn nu zo ver, dat zij — al of niet via hun vertegenwoordigers — wensen te weten en dikwijls te weten komen hoeveel geld zij zullen verdienen of waarom de zaak wordt ingekrompen dan wel gesloten.

Maar als de postzegels duurder worden, terwijl de postbode nog slechts af en toe langs komt, hebben wij dat maar te nemen en ook de prijsbewuste mens kan niet naar een andere PTT gaan. Hiertegen helpen geen teach-in's, love-in's en andere in's. Dit zijn gewoonlijk verwarde bijeenkomsten, waar zij, die vinden dat de vrije meningsuiting wordt onderdrukt, het hoogste woord hebben en niet zelden anderen het spreken beletten. Daar schieten wij dus ook niet mee op. Ik zou trouwens geen manier weten, waarbij wij wel wat zouden opschieten. Ik geloof, dat wij wel voortdurend en ijverig moeten streven naar het wegnemen van misstanden, maar dat wij ons nimmer mogen verbeelden, dat de aarde een paradijs is geworden, als de misstanden die wij zien, inderdaad opgeheven zijn. Achter onze misstanden schuilt nog een ongeteld aantal andere. En wat het paradijs betreft: hiervan heeft Stanislaw Jerzy Lec gezegd: „Jammer, dat men het paradijs met een lijkwagen binnenrijdt”. Ik vind het niet zo jammer. Dat permanente bazuinblazen en nooit wat te mopperen, het lijkt me erg hoor. Dan kan je nog beter dood zijn.

H.H.

Van week tot week

Hilversum II (radio)

1 juni 1969, 9.45—10.00 uur: H. J. Roethof, Een strategie voor de vrede.

Nederland II (televisie)

2 juni 1969, 22.25—22.55 uur: Wat zijn de humanisten van plan. Regie: Wim van der Velde.